

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Місцеві податки і збори як складова формування доходів бюджету

Студента 2 курсу, 1-м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації
«Державні та муніципальні фінанси»

Голика Сергія
Романовича

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Шевченко Світлана
Олексіївна

Керівник освітньо-професійної програми
д.е.н., професор

Макогон Валентина
Дмитрівна

Завідувач кафедри фінансів,
д.е.н., професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ	6
1.1. Сутність та значення місцевого оподаткування	6
1.2. Зарубіжний досвід справляння місцевих податків і зборів	9
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ЗА РАХУНОК МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ	16
2.1. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету	16
2.2. Особливості справляння місцевих податків і зборів в Україні	25
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	32
3.1. Проблеми справляння місцевих податків і зборів в Україні	32
3.2. Напрями реформування місцевого оподаткування	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

В умовах розвитку національної економіки становлення фінансово-незалежного місцевого самоврядування безпосередньо залежить від формування сталого механізму забезпечення власними фінансовими ресурсами, які мають бути отримані переважно за рахунок надходжень місцевих податків і зборів. Тому місцеве оподаткування є вагомим інструментом ефективного функціонування як окремої адміністративно-територіальної одиниці, так і держави в цілому.

Від рівня ефективності формування доходів місцевих бюджетів залежить ступінь можливості виконання органами місцевого самоврядування відповідних функцій, насамперед, щодо соціального захисту населення, надання послуг з освіти, охорони здоров'я, розвитку житлово-комунального господарства.

Втім, сучасний механізм місцевого оподаткування не дозволяє органам місцевого самоврядування у повній мірі виконувати покладені на них функції, а нестабільність податкового законодавства, неузгодженість і суперечливість окремих його положень свідчить про необхідність його реформування та постійного удосконалення. Тому, дослідження даної теми є актуальним для сьогодення, адже саме місцеві податки і збори є важливою складовою системи місцевої влади в Україні та забезпечують розвиток національної економіки, створюють умови для життєдіяльності та підвищення добробуту населення на місцевому рівні.

Мета дослідження полягає у теоретичному та практичному обґрунтуванні фіскального потенціалу місцевих податків і зборів. Проведенні аналізу стану місцевого оподаткування та визначенні його ролі у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів. А також виокремленні проблемних аспектів функціонування місцевого оподаткування в Україні та надання рекомендацій щодо покращення механізму їх справляння на основі зарубіжного досвіду.

Вивченню проблемних питань, пов'язаних з дослідженням надходжень місцевих податків і зборів до бюджету, присвячені праці таких вітчизняних

науковців як: Захарова Н.І., Кириленко О.П., Матвійчук Н. М., Сошка Н.В. та інші. Втім необхідність ефективнішого використання фіскальних можливостей місцевого оподаткування вимагає глибшого дослідження напрямів нарощування фіскального потенціалу місцевих податків і зборів.

Об'єктом дослідження є місцеві податки і збори та їх роль у формуванні доходів бюджету.

Предметом дослідження є вплив місцевих податків та зборів на дохідну частину бюджетів.

Реалізація поставленої мети здійснювалась шляхом вирішення наступних завдань:

- з'ясувати сутність та значення місцевого оподаткування у формуванні доходів бюджету;
- охарактеризувати особливості функціонування системи місцевого оподаткування;
- проаналізувати динаміку надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів України;
- дослідити зарубіжний досвід формування системи місцевого оподаткування
- визначити проблемні аспекти справляння місцевих податків і зборів та на основі проведеного аналізу розробити шляхи вирішення проблемних питань у сфері місцевого оподаткування.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні сукупності завдань пов'язаних із місцевим оподаткуванням в Україні, а саме:

- визначено характерні риси місцевих податків і зборів в Україні та зарубіжних країнах. Окреслено основні відмінності української системи місцевого оподаткування із зарубіжними системами.
- виявлено недоліки у системі місцевого оподаткування на основі чого було запропоновано напрямки подальшого удосконалення основних елементів місцевих податків і зборів з метою визначення резервів збільшення їх у власних доходах місцевих бюджетів України;

— представлено напрямки удосконалення справляння податку на майно та транспортного податку. Дані нововведення дадуть змогу оптимізувати структуру дохідної частини місцевих бюджетів і забезпечити стабільний обсяг податкових надходжень;

Інформаційною базою є закони та нормативно-правові акти України, наукові праці, монографії, статті, інтернет ресурси, навчальні підручники та інша література, у якій відображена досліджувана тема.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

1.1. Сутність та значення місцевого оподаткування

В умовах впровадження реформи децентралізації та реконструкції територіальної влади в Україні питання місцевого самоврядування є досить актуальним, оскільки саме місцеві податки і збори є вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів, а також виступають інструментом державного регулювання.

За допомогою відповідних податків і зборів органи місцевого самоврядування мають змогу забезпечувати свою фінансову автономію. Тому, можна стверджувати, що від стану місцевого оподаткування залежить ступінь виконання місцевими органами влади відповідних функцій, насамперед, щодо соціального захисту населення, освітніх послуг, охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку загалом.

Відповідно до Податкового кодексу України, місцеві податки і збори – це обов'язкові платежі, суми яких встановлюються органом місцевого самоврядування на відповідній території та зараховуються до відповідного бюджету [40].

У науково-практичній та навчальній літературі існують різні підходи до визначення категорії «місцеві податки і збори». В першу чергу, це пов'язано з багатоаспектністю, неоднозначністю категорії місцевих податків і зборів як частини податкової системи України, по-друге, з надзвичайною важливістю в житті не лише окремої адміністративно-територіальної одиниці, а держави в цілому. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «місцеві податки і збори» представлені у таблиці 1.1.

Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «місцеві податки і збори» в сучасних наукових дослідженнях

Автор	Визначення
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк	Обов'язкові платежі, які справляються до місцевих бюджетів і встановлюються відповідними органами місцевого самоврядування
О.П. Кириленко	Внески до місцевих бюджетів, які стягуються з платників податку в законодавчо встановленому порядку
В.І. Кравченко	Обов'язкові платежі, які встановлюють органи влади муніципалітету на підпорядкованій їм території
А.І. Крисоватий	Обов'язкові внески до відповідних бюджетів, які встановлюють місцеві ради
О.Д. Лазор	Обов'язкові безвідплатні платежі, які впроваджують місцеві ради відповідно до законодавства
С.В. Мочерний	Податки, що надходять до місцевих бюджетів від юридичних і фізичних осіб, які отримують доходи, мають майно, продають товари і надають послуги на території адміністративної одиниці
О.Р. Романенко	Обов'язкові платежі, які встановлюють сільські, селищні та міські ради, справляють у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховують до їх бюджетів

Усі вищезазначені поняття, які характеризують сутність місцевих податків і зборів в Україні не суперечать один одному, а розкривають їх значення у різних аспектах.

У представлених підходах здебільшого, місцеві податки і збори розкривають як платежі, яким характерні такі ознаки: обов'язковість сплати, індивідуальність, безповоротність, регулярність сплати, примусовість та законність.

Для кращого розуміння сутності місцевих податків і зборів варто розглянути ряд принципів, на основі яких ґрунтується система місцевого оподаткування. Серед них варто відзначити:

- загальність оподаткування;
- рівність усіх платників перед законом;
- соціальна справедливість;
- єдиний підхід до встановлення податків і зборів [31, с. 114].

Сутність місцевих податків і зборів представлена у забезпеченні органів місцевого самоврядування фінансовими ресурсами, тим самим надаючи їм змогу виконувати покладені на них функції. Доходи від місцевих податків і зборів

забезпечують реалізацію соціальної політики, а також економічний розвиток відповідних територій. Отже, основне призначення місцевих податків і зборів полягає у створенні необхідної фінансової бази для місцевого самоврядування [36, с. 42].

Роль місцевих податків і зборів полягає у наданні послуг, рівень яких у населення асоціюється з обсягом сплачених податків. А також у забезпеченні значних надходжень до місцевих бюджетів, реальну фінансову автономію органів місцевого самоврядування і місцевих органів державної влади. Фінансові ресурси, акумульовані на місцях використовуються більш раціонально та ефективно, ніж виділені центральним урядом.

Основним призначенням місцевих податків є формування стабільного джерела наповнення коштами місцевих бюджетів, які в повному обсязі надходять в розпорядження відповідних територій [17, с. 89].

Згідно українського законодавства, Податковий кодекс є головним нормативно-правовим актом, який регулює відносини у сфері місцевого оподаткування. Тому під час дослідження суті та ролі місцевих податків і зборів, в першу чергу, варто спиратись на статті, які прописані у даному законі.

Система місцевих податків і зборів, яка функціонувала в Україні до 2010 року, була вкрай неефективною, у зв'язку з чим потребувала негайного та тотального реформування, тому саме це було підставою для прийняття Податкового кодексу України.

З 1 січня 2015 р. перелік місцевих податків і зборів змінився. Загалом до його складу входять два місцевих податки та два місцевих збори (рис.1.1).

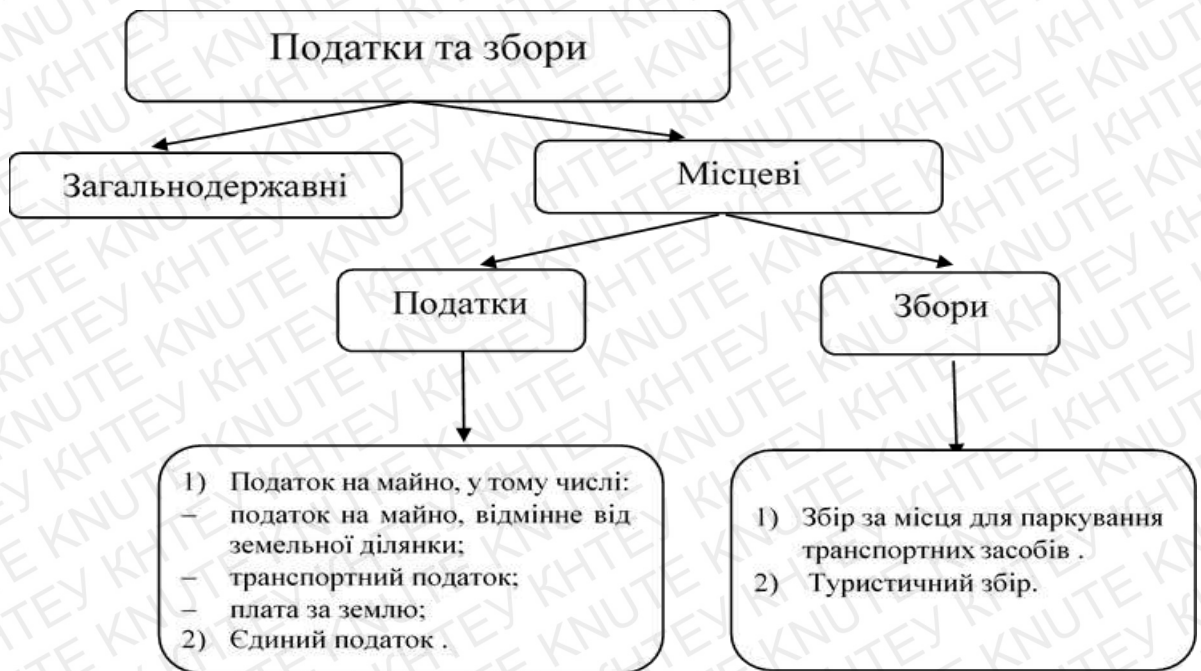

Рис. 1.1 – Система місцевих податків та зборів України

На сьогодні відповідно до Податкового кодексу України визначено, що до місцевих податків належать: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок та транспортний податок, а до місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

Отже, в умовах сьогодення місцеві податки і збори виконують важливу фінансову роль у формуванні місцевих доходів та є інструментом функціонування та розвитку місцевого самоврядування. Тому успішне виконання функцій та завдань, покладених на органи місцевого самоврядування, неможливе без ефективного розвитку місцевого оподаткування.

1.2. Зарубіжний досвід справляння місцевих податків і зборів

У зв'язку із стрімким розвитком інтеграційних процесів зростає необхідність постійного удосконалення соціально-економічної політики держави, в тому числі і у сфері місцевого оподаткування. Саме тому досить актуальним залишається питання переймання досвіду зарубіжних країн щодо формування системи місцевого оподаткування як вагомий складової місцевих бюджетів. Адже

дослідження сучасного стану місцевого оподаткування у країнах з ринковою економікою є важливою передумовою реформування системи місцевих податків і зборів в Україні.

Економічно розвинені країни, система місцевого оподаткування яких була сформована до середини 20 століття, мають великий теоретичний та практичний досвід реформування та проведення податкової політики, зокрема і у системі місцевих податків і зборів..

Системи місцевого оподаткування у зарубіжних країнах різняться між собою кількістю місцевих податків і зборів. Наприклад, у Великій Британії функціонує лише один місцевий податок, він справляється з нерухомого майна. В інших країнах з розвинутою економікою кількість місцевих податків значно більша: у Німеччині – близько 45, Франції – понад 50, в Італії – понад 70, у Бельгії – понад 100 податків і зборів. Основні ознаки моделей місцевого самоврядування на яких ґрунтується місцеве оподаткування у іноземних країнах представлені у додатку А.

На відміну від розвинених країн світу, в Україні перелік місцевих податків і зборів є досить обмеженим, адже відповідно до Податкового кодексу України функціонує лише два місцевих податки і два збори. У зарубіжних країнах велика різноманітність місцевих податків і зборів пов'язана як з історичними чинниками, так і прагненням місцевих органів влади підвищити ступінь фінансової автономії за рахунок таких джерел доходів, як місцеві податки і збори [12, с. 45].

Зокрема, у більшості розвинених країн місцеві податки і збори становлять 5 – 40% від загальної суми надходжень до бюджетів. Як приклад, в Японії місцеві податки і збори становлять 35% доходів місцевого бюджету, у Великобританії – 37%, в Німеччині – 40%, у США – 66% відповідно. Також місцеві органи влади в багатьох країнах наділені правом самостійно встановлювати місцеві податки і збори. Така самостійність може проявитися у різних формах та розподілу повноважень між центральним урядом та місцевим самоврядуванням. Органи місцевої влади можуть мати необхідні права у місцевому оподаткуванні, виборі форм обкладання податками та їх розмірі.

Як приклад, податкова система Німеччини характеризується високим рівнем податкового навантаження, а також складною та розгалуженою структурою загальнодержавних та місцевих податків. Так, кількість місцевих податків у Німеччині становить близько 45 видів, що складає 80% від загальної суми доходів бюджетів [9, с. 16].

До місцевих податків Німеччини варто віднести: податок на майно, промисловий податок та податки на окремі види діяльності (наприклад, податок з власників собак та інші). В Німеччині податок на нерухоме майно фактично складається з двох податків: власне податку на нерухоме майно та податку на придбання нерухомого майна. Податкова ставка на нерухоме майно становить 1% для фізичних та 0,6 % – для юридичних осіб від оцінної вартості нерухомого майна. У частині податку на придбання нерухомого майна ставка становить 6,4 % від кадастрової вартості, але з обов'язковим урахуванням цільового призначення нерухомого майна [54].

Досвід Франції показує, що місцеві податки і збори складають 40% доходів місцевих бюджетів. Зокрема, структура місцевого оподаткування поділяється на: податок на власність, податок на землю, туристичний збір, податок на використання комунікацій.

До місцевих податків, належать податок на власність, податок на майно, податок на спадщину та дарування, податок на приріст капіталу. Якщо власність на 1 січня податкового періоду перевищує встановлений законом рівень, то фізичні особи сплачують податок на власність. Ставка податку на власність прогресивна, мінімальний її розмір складає 0,55 % і залежить від вартості майна, а саме: від 770 тис. євро до 1,24 млн. євро. Максимальна ставка 1,8 % установлена для власності вартістю понад 16,02 млн. євро [51, с. 73]

У Франції місцеві органи влади мають змогу самостійно призначати на своїй території такі податки і збори:

- податок на прибирання території;
- податок на житло;
- податок на професію;

- податок на продаж земельних ділянок;
- місцеві збори за використання корисних копалин [55].

Основними джерелами доходів місцевих бюджетів у Франції є земельний податок, податок на житло та професійний податок. Варто зазначити, що під час формування бюджету місцеві органи влади самостійно визначають ставки податків, проте їх величина не може перевищувати законодавчо закріплений рівень.

Італія відноситься до країн з високим рівнем оподаткування. До складу місцевих податків і зборів варто віднести: регіональний податок на виробничу діяльність, комунальний податок на нерухоме майно, податок на транспортування та утилізацію твердих відходів, додатковий регіональний і комунальний прибутковий податок, податок на страхування цивільної відповідальності у зв'язку з використанням автотранспортного засобу, збір за реєстрацію автотранспортних засобів. Загалом, місцеве оподаткування складає 46 % доходів бюджету [11, с. 72].

В Італії сума надходжень від прибуткового податку повністю направлена з центральних фінансових установ до місцевих влад. Базою оподаткування податку на рекламу є рекламні оголошення та інші види реклами, які розміщено у громадських місцях. Розмір цього податку не однаковий, він залежить від фінансового стану муніципалітету, від виду та типу рекламної діяльності

Аналізуючи місцеве оподаткування європейських країн варто звернути увагу на те, що вагому частину доходів бюджету складають майнові податки. Так, у таких іноземних країнах, як Фінляндія, Греція та Люксембург, податок на майно складає 10-15% від загального обсягу власних надходжень. У Бельгії, Латвії, Данії, Німеччині, Італії він становить більше 50% доходів бюджету. А у Великобританії, Естонії та Ірландії податок на майно складає майже 100 % усіх надходжень до бюджету. Основні аспекти порівняння ефективності податкових систем України та країн ЄС у 2019 році зображені у додатку Б.

У всіх зарубіжних країнах не лише місцеві податки займають вагому частку у наповненні бюджету, а місцеві збори також є важливою складовою формування бюджету.

За статистичними даними Всесвітньої організації Туризму, туристичні країни отримують 10–25 % від загального доходу місцевого бюджету саме за рахунок туристичного сектору. Туристичний збір формує близько 8% сукупного ВВП у європейських країнах.

Таблиця 1.2

Характерні риси туристичного збору в найбільш привабливих для туристів країнах, 2019 р.

Країна	Ставка	База оподаткування
Болгарія	6 євро –дорослі, 3євро – діти;	Вартість розміщення в готелі
Італія	0,5-7 євро/день за одну особу	Вартість ночівлі у всіх типах розміщення
Франція	0,25-5 євро/день за одну особу	Вартість ночівлі у всіх типах розміщення
Угорщина	1,5 євро/день за одну особу	Вартість ночівлі у всіх типах розміщення, окрім кемпінгів
Нідерланди	0,5-3 євро/день за одну особу	Вартість ночівлі у всіх типах розміщення, окрім кемпінгів
Німеччина	0,5-5 євро/день за одну особу	Вартість ночівлі у всіх типах розміщення, окрім кемпінгів

Розмір туристичного збору визначають органи місцевої влади в установленому законодавством порядку, тому в різних регіонах країни ставки можуть значно різнитися.

Туристичний збір платять всі, хто прибуває на територію відповідного регіону, крім осіб, які там живуть, дітей, людей, які приїхали у відрядження та які приїхали більш ніж на 3 місяці. Досить цікавим є справляння туристичного збору в місті Берн (Швейцарія), де він включає в себе курортний збір, транспортний збір та збір за проживання, що сплачується одразу в готелі, а платникам такого збору надається безкоштовний трансфер до аеропорту [53].

Варто відзначити, ряд інших податкових надходжень, що справляються до місцевих бюджетів у зарубіжних країнах, а саме: церковний податок, податок із власників собак, податок із мисливства та рибальства, податок на доходи з розважальних закладів. Церковний податок існує в таких державах, як Німеччина, Австрія, Данія та Швеція. У Німеччині сума церковного податку залежить від місця проживання платника та його доходів: у Берліні – 10 %, у Баварії – 9 %. Цікавим є

той факт, що від сплати церковних податків у Німеччині звільняються невіруючі та особи, чий річний дохід не перевищує встановленого мінімуму і пенсіонери.

Вважається також, що роль місцевих податків і зборів у доходах бюджету характеризує обсяг доходів місцевого бюджету у ВВП. Якщо даний показник вище 15%, тоді в державі високий рівень децентралізації. В Європі такий показник представлений у таких країнах, як Данію, Швецію, Іспанію, Фінляндію, Нідерланди, Італію. Частка в 10–15% – середній рівень децентралізації: Польща, Велика Британія, Угорщина, Чеська Республіка, Франція. Недостатня децентралізація все ще має місце в Словаччині, Литві, Естонії, Португалії, Греції, Кіпрі [24, с. 7].

Таблиця 1.3

Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП в європейських країнах у 2019 році, %

Країна	Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП, %
Чехія	8,4
Угорщина	12,1
Латвія	10,8
Польща	12,4
Хорватія	3,8
Данія	32,0
Італія	10,9
Франція	11,7
Великобританія	10,9
Середнє значення	13,6

Дані, представлені в таблиці, свідчать про стан децентралізації управління фінансовими ресурсами. Централізація доходів у ВВП держав знаходиться на рівні 13,6 %. В країнах Західної Європи рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети значно різняться – в Данії він становить майже 1/3 ВВП, а в Хорватії лише 3,8 %. У додатку В представлено співвідношення доходів місцевих бюджетів та ВВП України.

Тому, чим вища питома вага доходів місцевих бюджетів у ВВП, тим вищий рівень децентралізації в країні, що забезпечує більш ефективно надання локальних послуг, оскільки на рівні місцевої влади витрати будуть меншими за рахунок скорочення адміністративних витрат [29, с. 75].

Оскільки більшість держав-членів ЄС вже мають досвід проведення реформ щодо децентралізації, він безсумнівно є актуальним і важливим для України.

Аналізуючи вищезазначене, можна стверджувати, що у розвинених зарубіжних країнах місцеві податки і збори, як правило, мають високу питому вагу у загальній сумі грошових надходжень до місцевих бюджетів, на відміну від України. У той час в Україні доходи, отримані від надходжень місцевих податків і зборів, становлять відносно незначну частку у місцевих бюджетах.

Проаналізувавши системи місцевого оподаткування зарубіжних країн, можна виокремити певні відмінності та недоліки місцевого оподаткування в Україні. Перш за все, органам місцевої влади слід направити управлінські дії на те, щоб роль власних джерел наповнення місцевих бюджетів неодмінно зроста.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ЗА РАХУНОК МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

2.1 Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету

Розвиток та функціонування окремих адміністративно-територіальних одиниць значною мірою залежать від фіскальної спроможності місцевого оподаткування. Адже надходження від місцевих податків і зборів є найважливішим елементом серед усіх методів формування доходів бюджетів, а також посідають провідне місце серед інструментів регулювання економічних відносин.

Аналіз місцевих податків і зборів має велике значення як для господарюючого суб'єкта, так і для держави у цілому. Адже саме за допомогою аналізу місцевих податків і зборів можна визначити рівень фінансової незалежності місцевого самоврядування.

Місцеві бюджети України переважно формуються за рахунок податкових надходжень, проте належне місце займають також офіційні трансферти, неподаткові надходження та операції з капіталом (рис. 2.1).

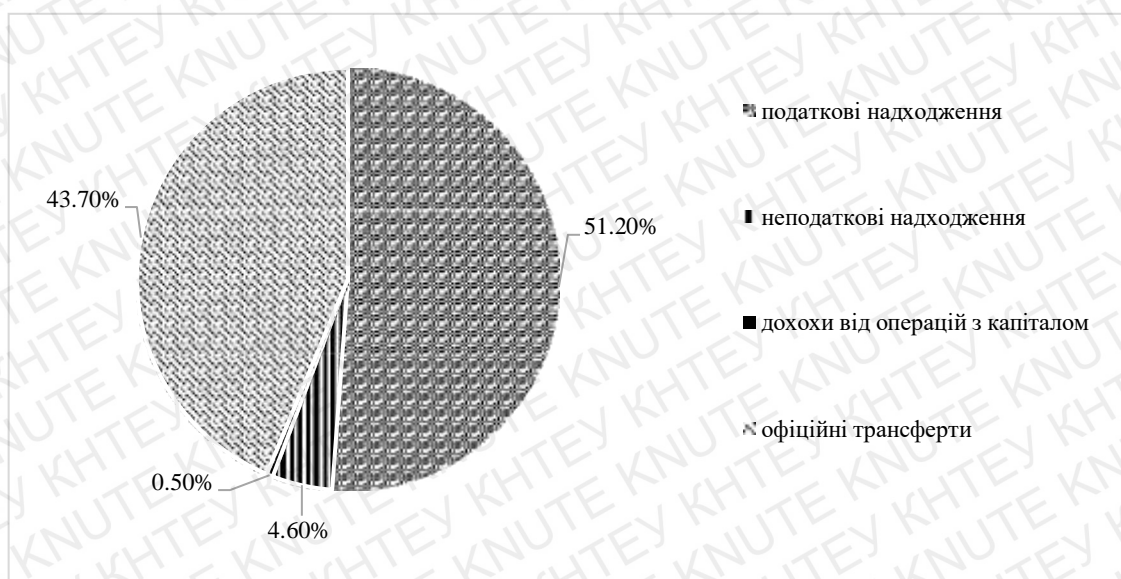

Рис. 2.1 – Структура доходів місцевих бюджетів у 2019 році, %, [38]

Дані рисунка 2.1 свідчать про те, що у 2019 році найбільшу питому вагу у структурі доходів місцевих бюджетів займають податкові надходження, які відповідають позначці 51,2%. Друге місце у структурі надходжень посіли офіційні трансферти – 43,7%. Наступним етапом аналізу є неподаткові надходження, які склали 4,6% усіх доходів бюджетів. У 2019 р. доходи від операцій з капіталом зайняли найменший відсоток та становили 0,5%. Для детального дослідження ролі трансфертів у місцевих доходах слід розглянути динаміку трансфертів місцевих бюджетів зображена у додатку Г [38].

Отже, податкові надходження мають найбільший фіскальний потенціал серед усіх методів наповнення місцевих бюджетів. Так, протягом 2015-2019 рр. річні обсяги податкових надходжень до місцевих бюджетів мали характерну тенденцію до збільшення, відповідно, темп зростання податкових надходжень є вищим порівняно із темпом збільшення сукупного обсягу доходів місцевих бюджетів. Динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів України протягом 2015-2019 рр. зображена на рисунку 2.2.

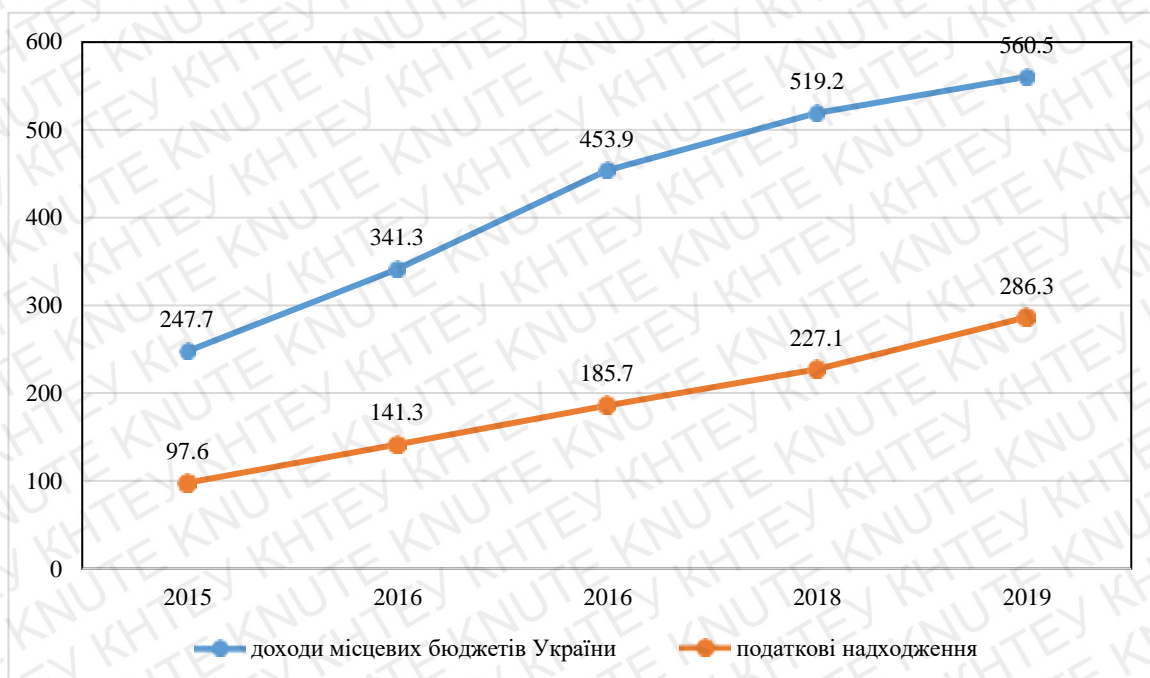

Рис. 2.2 – Динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів України протягом 2015-2019 рр., млрд. грн. [38]

Отже, роль податкових надходжень значна та з кожним роком зростає, а тому ефективність здійснення органами місцевого самоврядування покладених на неї функцій та соціально-економічний рівень життя населення теж мають тенденцію до покращення. Зокрема, у 2019 році до місцевих бюджетів надійшло податкових надходжень у розмірі 286,3 млрд. грн., що становить 51,2% усіх доходів бюджетів [38].

У структурі податкових надходжень найбільшу частку займає податок на доходи фізичних осіб. Загалом даний податок складає 60,3 % усіх податків. В свою чергу, місцеві податки і збори займають друге місце та складають 26%. Така тенденція є досить суперечливою для ефективного функціонування та наповнення місцевих бюджетів. У зв'язку з цим, актуальним залишається питання визначення фіскальної ролі місцевих податків та наведення методів, які б сприяли підвищенню фіскальної ефективності місцевого оподаткування.

Важливим показником фінансової незалежності територіальних одиниць є частка місцевих податків і зборів у податкових надходженнях та в доходах місцевих бюджетів України. Вона у загальних рисах демонструє обсяг податкових повноважень органів місцевого самоврядування (рис. 2.3).

Рис. 2.3 – Частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів (без урахування офіційних трансфертів) у 2014-2019 рр., у %, [37]

У 2019 році структура доходів загального фонду місцевих бюджетів включає в себе 27,3% місцевих податків і зборів. По усіх місцевих бюджетах України приріст місцевих податків і зборів відносно 2018 року складає 16,1%, по бюджетах міст обласного значення – 12,6%. По бюджетах усіх об'єднаних територіальних громадах надходження місцевих податків і зборів зросли на 19,4%, що на 3,3% перевищує середній показник приросту по місцевих бюджетах України [37].

Згідно з Податковим кодексом податок на нерухоме майно та єдиний податок є обов'язковими для встановлення місцевими радами. Щодо збору за місце для паркування транспортних засобів та туристичного збору, то місцевим радам надано право самостійно вирішувати питання щодо їхнього встановлення (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка місцевих податків і зборів України за 2016-2019 рр., млн. грн., [38]

Показник	2016		2017		2018		2019		Абсолютне відхилення (2019/2016) сума
	Сума	%	сума	%	сума	%	Сума	%	
Плата за землю	23323,6	54,5	26384,5	50,1	29974,2	47,1	32833,4	44,6	9509,8
Плата за нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	1929,7	4,5	2459,4	4,7	3736,1	5,9	4882,2	6,6	2952,5
Єдиний податок	17167,1	40,1	23388,3	44,4	29564,2	46,4	35270,2	47,9	18109,1
Туристичний збір	54,1	0,1	70,2	0,1	74,0	0,1	196,2	0,3	142,1
Збір за місце для паркування транспортних засобів	66,2	0,2	77,6	0,2	78,2	0,1	114,8	0,2	48,2
Транспортний податок	246,9	0,6	238,1	0,5	242	0,4	275,7	0,4	28,8
Всього	42787,6	100	52618,1	100	63668,7	100	73572,2	100	30784,6

Вагомим джерелом надходжень місцевих бюджетів є плата за землю, яка у 2018 році становила 29974,2 млн. грн., що на 3589,7 млн. грн. більше ніж в аналізованому 2016 році, але на 2859,2 млн. грн. або 1,8 % менша ніж показник 2019 року. На збільшення суми даного податку вплинули такі чинники: збільшення площ до яких проведена грошова оцінка земель; проведення інвентаризації земельних

ділянок, наданих у користування та оренду; проведення індексації нормативної грошової оцінки землі; переглядом укладених угод на оренду землі та розміру орендної плати.

Також можна спостерігати тенденцію до зростання протягом 2016-2019 рр. плати за нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Загалом сума планового показника у 2018 році становить 3736,1 млн. грн. та 4,6 %, що на менша ніж у 2019 році. До збільшення суми надходжень даного податку протягом аналізованих років призвело впровадження податкової реформи у розрізі об'єктів житлової та комерційної нерухомості юридичних та фізичних осіб.

Місцеві збори теж мали тенденцію до зростання. Зокрема, туристичний збір у 2019 р. зріс на 122,2 млн. грн., порівняно з 2018 р. та збір за місце для паркування транспортних засобів збільшився на 36,6 млн. грн. Сума туристичного збору збільшилась завдяки підвищенню відсоткової ставки, а саме 1 % від мінімальної заробітної плати [38].

Наповненість областей України місцевими податками і зборами у 2019 рр. представлена у додатку Д.

Найбільший вплив на формування місцевих доходів здійснює єдиний податок. Динаміка його надходжень до місцевих бюджетів протягом 2014-2019 рр. представлена на рисунку 2.4.

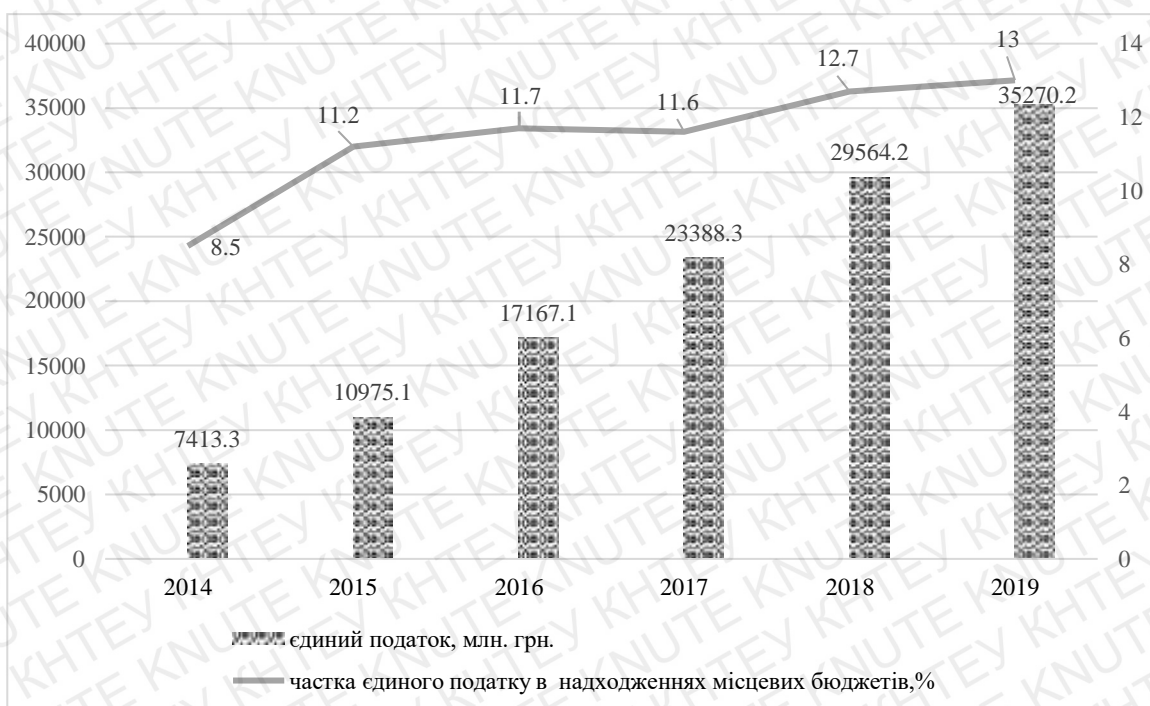

Рис. 2.4 – Динаміка надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів протягом 2014-2019 рр., млн. грн., %, [37]

Отже, єдиний податок який включає в себе: єдиний податок для юридичних осіб платників, єдиний податок для суб'єктів підприємницької діяльності та єдиний податок для сільськогосподарських товаровиробників. У 2019 р. до місцевих бюджетів надійшло 35270,2, єдиного податку, що становить 13% загального обсягу місцевих податків і зборів. Збільшення суми даного податку було спричинене завдяки покращенню рівня адміністрування податків, зокрема, спрощенню умов ведення бізнесу та оптимізації груп платників спрощеної системи [50, .с. 761].

На рисунку 2.5 наведені загальні темпи зростання місцевих податків і зборів у системі доходів місцевих бюджетів України у 2019 році порівняно з 2018 роком, порівняння здійснено у відсотковому еквіваленті.

Як видно з рисунка, у 2019 році зберігалась достатньо висока тенденція до зростання місцевих податків і зборів порівняно з 2018 роком. Зокрема, темп зростання місцевих податків та зборів, плати за землю, єдиного податку та податку на майно у місцевих бюджетах України становив 16,1%, 3,6%, 26,5%, 49,9% відповідно.

Динаміка єдиного податку до місцевих бюджетів України протягом 2014-2019 рр. проаналізована у додатку Е.

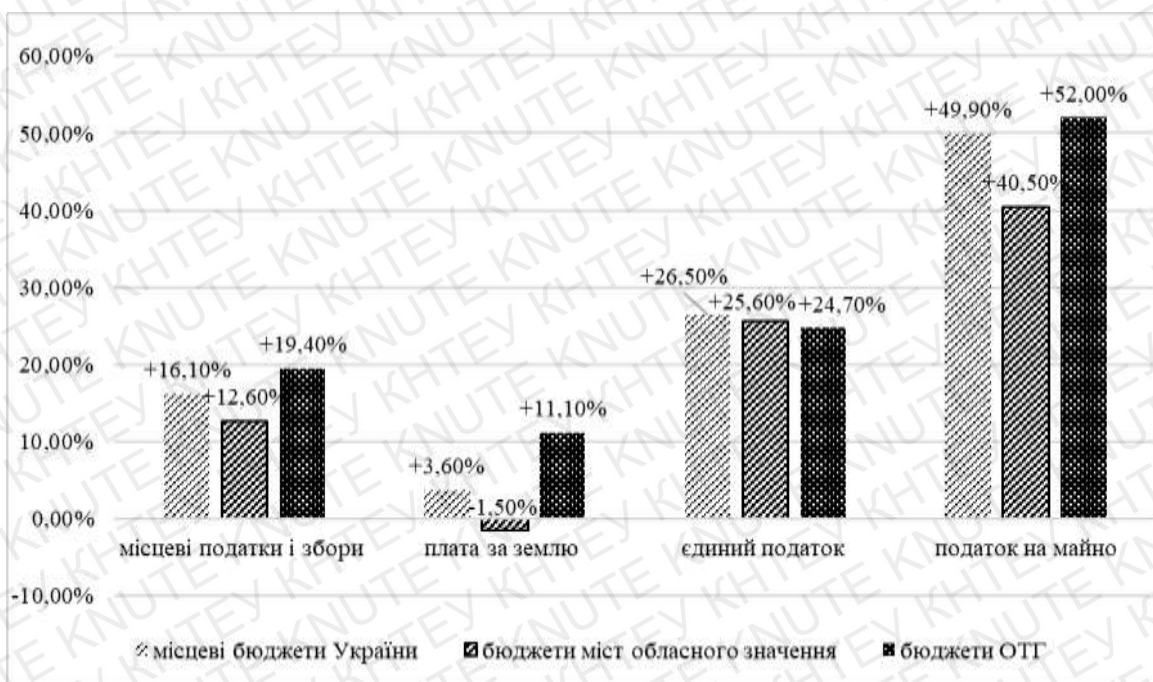

Рис. 2.5 – Темп зростання місцевих податків і зборів місцевих бюджетів України за 2019 рік порівняно до 2018 року, у %, [38]

Отже, місцеві податки і збори мають вагомий вплив на формування доходів місцевих бюджетів. Від рівня фіскального потенціалу місцевих податків і зборів залежить фінансова автономія відповідної територіальної громади. Якщо за рахунок власних податкових джерел місцеві органи влади могли б фінансувати потреби, тоді їх залежність від рішень вищих органів влади стосовно дохідної частини місцевих бюджетів буде мінімальною. Це призвело б до зростання рівня політичної незалежності та фінансового забезпечення місцевого самоврядування, сприяло економічному зростанню держави [27, с. 169].

Для того щоб в повній мірі проаналізувати роль місцевого оподаткування у доходах місцевих бюджетів України слід розглянути низку основних узагальнюючих бюджетних показників, які характеризують тенденції формування фінансових ресурсів на місцевому рівні. Одним з таких показників є коефіцієнт покриття місцевого оподаткування видатків місцевих бюджетів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка коефіцієнта покриття місцевим оподаткуванням видатків місцевих бюджетів України у 2013–2019 рр., млрд. грн.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Місцеві податки	7,3	8,1	27,0	45,3	53,6	58,9	73,6
Видатки місцевих бюджетів	218,2	223,5	276,9	346,2	490,1	604,8	566,1
Коефіцієнт покриття місцевого оподаткування видатків місцевих бюджетів	0,03	0,04	0,09	0,12	0,11	0,1	0,12

Розроблено автором за даними [37]

Отже, коефіцієнт покриття місцевого оподаткування видатків місцевих бюджетів, розраховується як співвідношення місцевих податків і зборів до видатків місцевих бюджетів.

Даний коефіцієнт представлений поняттями, які задекларовані в Європейській хартії місцевого самоврядування, а саме: обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим законодавством. Відповідно, значення даного показника знайшло відображення в принципі збалансованості, який визначено в Бюджетному кодексі України.

Для даного коефіцієнта була встановлена межа, при якій чітко відображається високий рівень фінансової незалежності місцевої влади при забезпеченні покладених на них видаткових повноважень. Отже, для того щоб органи місцевого самоврядування могли виконувати функції покладені на них, коефіцієнт покриття місцевого оподаткування видатків місцевих бюджетів повинен становити не менше ніж 0,7 [24, с. 163].

Відповідно до розрахунків, наведених у таблиці 2.2, можна стверджувати, що у 2013-2014 рр. спостерігався кризовий рівень фінансової незалежності місцевої влади. Починаючи з 2014 року, показник фінансової незалежності місцевого мав тенденцію до збільшення та у 2016 році сягнув свого найвищого показника 0,12. У 2017-2019 рр. коливався на рівні 0,12 та 0,9 відповідно, що мало негативний вплив на формування місцевих бюджетів та функціонування місцевої влади.

Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів України можна охарактеризувати рядом узагальнених показників, які представлені у даними таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка фіскальної ефективності місцевого оподаткування України за видами податкових надходжень у 2013–2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Питома вага місцевих податків і зборів у ВВП, %	1,4	1,8	1,8	1,7	1,5
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах Зведеного бюджету України, %	4,1	5,4	5,2	4,9	4,4
Питома вага місцевих податків і зборів у податкових надходженнях Зведеного бюджету України, %	5,3	6,5	6,4	6,0	6,0
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України, %	26,6	28,8	27,3	26,1	27,3

Розроблено автором за даними [37]

Аналіз таблиці 2.3 показав, що роль місцевих податків і зборів у формуванні бюджетних ресурсів органів місцевого самоврядування є вагомою. Зокрема, у 2019 році за рахунок місцевого оподаткування сформовано 27,3 % податкових надходженнях місцевих бюджетів, що дозволило забезпечити їх частку у ВВП на рівні 1,5%.

Варто звернути увагу на те, що у 2018 році динаміка усіх представлених коефіцієнтів мала тенденцію до зменшення. Підґрунтям для зниження фіскальної ефективності місцевих податків і зборів стали недоліки в системі їх адміністрування. Зокрема, на даний момент існує проблема доступу місцевих органів самоврядування до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [16, с. 98].

Отже, існують різні джерела формування дохідної частини місцевих бюджетів, використовуючи які, органи місцевого самоврядування мають можливість наповнювати ними місцевий бюджет та виконувати покладені на них функції розвитку місцевих громад. Дослідження практики формування доходів місцевих бюджетів показало, що основним джерелом, за рахунок якого відбувається наповнення, є податкові надходження. Місцеві податки і збори займають велике значення у наповненні місцевих бюджетів. Найбільшу частку серед місцевих податків та зборів становлять плата за землю та єдиний податок.

2.2 Особливості справляння місцевих податків і зборів в Україні

Реформа децентралізації влади внесла корективи у функціонування адміністративно-територіальних одиниць, при цьому суттєво збільшились повноваження територіальних громад, що передбачає собою, насамперед, підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів, зміцнення матеріальної та фінансової основи наповнення бюджету.

Протягом тривалого часу в Україні відбувається впровадження реформи фінансової децентралізації та збільшення фінансової бази органів муніципалітету. Також відбувається постійне поліпшення податкового та бюджетного законодавства, зокрема: ліквідовано ряд податки; визначено перелік нових податків; удосконалено перелік об'єктів оподаткування; трансформовано податкові ставки; розширено коло платників податків; деякі загальнодержавні податки віднесено до місцевих податків [20, с. 46].

Для визначення особливостей місцевих податків і зборів України, слід розглянути характерні риси кожного елемента місцевого оподаткування.

Отже, важливу роль у визначенні порядку та механізму нарахування місцевих податків і зборів відіграє спрощена система оподаткування. Спрощена система оподаткування є механізмом, що визначає зміну певних податків і зборів на єдиний податок відповідно до Податкового кодексу України.

Так, спрощена система оподаткування в практичному її значенні набула форми єдиного податку. Цей податок передбачає спрощений облік доходів і витрат, а також може замінити собою сплату окремих обов'язкових податків і зборів, які сплачуються в Україні (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Характерні риси єдиного податку

Група	Ставка податку	Граничний обсяг доходу	Види діяльності
-------	----------------	------------------------	-----------------

1 група	10 % розміру прожиткового мінімуму (210,20 грн. у 2020 році)	1 млн. грн.	– торгівля на ринках; – надання побутових послуг населенню;
2 група	До 20 % розміру мінімальної заробітної плати (944,60 грн. у 2020 році)	5 млн. грн.	– виробництво та продаж товарів; – надання послуг населенню та платникам єдиного податку; – ресторанне господарство.
3 група	– 3 % доходу при сплаті – 5 % доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку	7 млн. грн.	Без обмежень діяльності
4 група	Ставки визначені як % до нормативної грошової оцінки 1 га	Частка с/г сільгосп-виробництва за попередній період \geq 75 %	Сільськогосподарські товаровиробники

Отже, суб'єкти оподаткування можуть поділитися на 4 основні групи платників, які представлені у таблиці 2.4:

У Податковому кодексі України зазначено податковий період сплати єдиного податку та порядок його нарахування. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку Є.

Так відповідно до норм та правил, які зазначені у податкова декларація подається контролюючому органу за звітний період. Платник податків в змозі самостійно обрати спосіб подання декларації, а саме:

- особисто або уповноваженою на це особою;
- надіслати поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- в електронній формі з дотриманням, тільки за умови наявності електронного підпису [25, с. 211].

Крім вищезазначеного, у Податковому кодексі України закріплено перелік видів діяльності, які є забороненими для платників єдиного податку. Крім того, що єдиний податок може заміщувати собою сплату певної кількості обов'язкових податків і зборів, які стягуються в Україні, зокрема:

- податок на прибуток підприємств;
- ПДФО у частині доходів, які отримані від господарської діяльності платника єдиного податку;
- ПДВ, отримане у результаті здійснення операцій з постачання товарів, робіт та послуг;
- податок на майно;
- рентна плата за спеціальне використання води.

На сьогодні спрощена система оподаткування є ефективною у використанні, про що свідчить динаміка кількості фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

Так, за даними Державної податкової служби України станом на 01.01.2020 р. за єдиним податком оподатковувались доходи 1488,3 тис. фізичних осіб-підприємців. У 2019 році чисельність платників єдиного податку становила 1394,5 тис. осіб, що на 93,8 тис. осіб менше ніж у аналізованому 2020 році. Всього на початок 2020 року зареєстровані фізичні особи – підприємці становили 1885,9 тис. осіб, що на 19,8 тис. більше, ніж у 2019 року.

Отже, в Україні спостерігається збільшення кількості фізичних осіб-підприємців, які використовують спрощену систему оподаткування (75-80% від загальної чисельності фізичних осіб-підприємців) [28, с. 658].

Особливістю спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності є те, за допомогою неї суб'єкти підприємницької діяльності можуть забезпечити роботою не лише себе, але і інших громадян, так як створюються додаткові робочі місця.

Одним з найбільших джерел доходів місцевих бюджетів у всьому світі і найбільш розповсюдженими виступають майнові податки. Податкова реформа, яка відбулась у 2015 році внесла суттєві зміни у майнове оподаткування України.

Новий податок на майно тепер консолідує три податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок і плату за землю.

Майнові податки в податковій системі забезпечують більш справедливий розподіл податкового навантаження між платниками податків, раціонального та ефективного використання майна.

Податок на майно, відмінне від земельної ділянки є місцевим, прямим податком, яким стягується з власників об'єктів житлової нерухомості та стягується до відповідного місцевого бюджету (рис. 2.5).

Рис. 2.5 – Основні елементи податку на майно, відмінне від земельної ділянки

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, належить до групи податків на власність. Даний податок має характерні особливості, які роблять його зручним у використанні.

Головною його особливістю є те, що завжди можна чітко визначити об'єкт оподаткування, тому що він має постійне місцезнаходження і його легко виявити та ідентифікувати. Також досить легко встановити платника податку, яким є

власник нерухомості або його орендар. Отже, тут зводяться до мінімуму прагнення платників податків, спрямовані на ухилення від сплати податку [30, с. 91].

Велике значення має і те, що сплата податку на нерухомість характеризується постійними надходженнями до бюджету. Це пов'язано з тим, що циклічність економічного розвитку не має на нього такого безпосереднього впливу, як, скажімо, на загальнодержавні податки.

Також важливим є визначення основних напрямів, які можуть і повинні бути досягнуті в процесі оподаткування нерухомості. Це:

- оптимізація рівня насиченості ринку нерухомості;
- руйнування стимулів до спекулятивного обігу нерухомості;
- підвищення ролі майнового оподаткування в реалізації фіскальної політики на місцях. Податки на нерухоме майно вважаються найефективнішими саме на місцевому рівні.

Плата за землю в Україні стягується у вигляді земельного податку, що залежить від якості та місця знаходження ділянки, виходячи з кадастрової оцінки землі. Розмір цього податку встановлюється з розрахунку на рік у вигляді платежів за одиницю земельної площі. При цьому величина податку не залежить від результатів господарської діяльності власників або користувачів.

Ставки та пільги по земельному податку встановлюють органи місцевого самоврядування. Ставки даного податку можуть встановлюватися у таких межах:

- ставка податку на земельні ділянки, не враховуючи їхнього місцезнаходження, встановлюється в розмірі не більше 3 %, а для сільськогосподарських угідь – не більше 1 %;
- ставка податку на земельні ділянки, відповідає показнику не більше 12 % від їх нормативної грошової оцінки;
- ставка податку на земельні ділянки, які знаходяться за межами населених територій, відповідають значенню не більше 5 % .

Отже, кожна особа, яка є власником або користувачем земельної ділянки, зобов'язана сплачувати плату за землю. Об'єктами оподаткування земельного

податку є: земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні; земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Варто зазначити, що плата за землю є вагомим бюджетоутворюючим податком та становить близько 45 % від загальної кількості доходів від місцевих податків і зборів [34].

Транспортний податок є відносно новим для громадян України з точки зору «податку на розкіш». Проте, для країн ЄС такий податок не є новизною, оскільки у їх практиці оподаткування транспортних засобів зосереджено на прагненні законодавця реалізувати принцип соціальної справедливості майнового оподаткування та вдалого поєднання фіскальної й стимулюючої функцій майнових податків. Таке ставлення до транспортного податку має на меті зменшення негативного впливу на навколишнє середовище шляхом заохочення придбати автомобілі з меншими шкідливими характеристиками. Зважаючи на це, база оподаткування включає такі параметри транспортного засобу, як обсяг викидів вуглекислого газу, об'єм або потужність двигуна, маса тощо.

Стягнення транспортного податку відбувається у розмірі 25 тис. грн. за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування. Обчисленням суми податку здійснюються контролюючі органи за місцем реєстрації платника податку.

Туристичний збір належить до місцевих податків і зборів, надходження від яких зараховуються до місцевого бюджету. Важливим є те, що рішення про встановлення туристичного збору можуть ухвалювати відповідні органи на місцях.

Порядок нарахування та строки сплати за місця для паркування транспортних засобів зображено у додатку Ж.

База справляння туристичного збору визначається через розрахунок вартості усього періоду проживання у визначених місцях, а саме:

- готелях, кемпінгах, мотелях, інших закладах готельного типу;
- гуртожитках для приїжджих;
- санаторно-курортних закладах;
- приватних будинках і квартирах [14, с. 210].

Збір за місце для паркування транспортних засобів є ще одним місцевим збором, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету. Збір за місце для паркування транспортних засобів прийшов на заміну такому місцевому збору, як збір за паркування автотранспорту.

Основною особливістю збору за місце для паркування транспортних засобів є те, що платниками цього податку є юридичні та фізичні особи, які, згідно з рішенням органу місцевого самоврядування, мають право надавати спеціально відведені місця для паркування транспортних засобів у тимчасове користування іншим особам. Таке коло платників сприяє вдосконаленню порядку адміністрування цього податку порівняно з попереднім збором, забезпечує збільшення об'єму надходжень до місцевих бюджетів, а також дає змогу органам місцевого самоврядування впорядковувати розміщення місць паркування [5, с. 29].

Отже, основною особливістю податкової системи в Україні загалом та систем місцевого оподаткування, зокрема, є її мінливість, що передусім обумовлена нестабільністю податкового законодавства. Тож при встановленні податків і зборів на місцевому рівні органи влади мають враховувати цю специфічну рису і реалізувати принцип максимальної мобільності та гнучкості.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми справляння місцевих податків і зборів в Україні

В умовах проведення реформи децентралізації та передачі повноважень органам місцевого самоврядування проблеми місцевого оподаткування є досить актуальними. Адже самодостатність територіальних одиниць залежить насамперед від функціонування системи місцевих податків і зборів

У зв'язку з цим, перед урядом держави стоїть питання постійного реформування та удосконалення системи місцевого оподаткування. Як приклад, починаючи з липня 2020 року з платників єдиного податку 1, 2 та 3 груп стягується земельний податок за ділянки, які вони здають в оренду. До внесення таких змін існувала податкова пільга, яка звільняла від сплати земельного податку платників, котрі надавали земельні ділянки та нерухомість в оренду.

Ще одним нововведенням у 2020 році є збільшення податку для житлової нерухомості, площа якої перевищує 300 квадратних метрів для квартир та 500 квадратних метрів для будинків. За кожен такий об'єкт нерухомості з платника податків буде стягуватись 25 000 грн. на рік [37].

Дані зміни у Податковому кодексі України є неоднозначними. Адже, з однієї сторони, збільшуються надходження до місцевих бюджетів, проте, з іншої сторони, зростає податковий тягар для платників податків.

Поряд зі змінами, які відбуваються у сфері місцевого оподаткування, існує ряд факторів, які негативно впливають на формування доходів від місцевих податків і зборів.

Перш за все, великим недоліком у системі місцевого оподаткування є зменшення фіскального потенціалу місцевих податків і зборів. Така тенденція, в першу чергу, пов'язана з недоліками системи адміністрування податків і зборів. Загалом, на сьогодні є гострою проблема доступу органів місцевого самоврядування до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, а також

не надсилання податковими органами платникам податків податкового повідомлення-рішення про нарахування та сплату. Ще одним вагомим недоліком, який не дозволяє системі місцевого оподаткування функціонувати ефективно, є відсутність важелів впливу місцевих органів влади на платників місцевих податків щодо повноти та своєчасності їх сплати. Цей недолік виник через нестачу правових механізмів у місцевих органах влади.

Не менш вагомою проблемою є надання місцевими органами влади податкових пільг. Податкові пільги, з одного боку, притягують додаткові інвестиції для регіонального розвитку, а з іншого – з'являються сумніви щодо законності надання цих пільг [2, с. 16].

В умовах сьогодення, проблеми формування доходів від місцевих податків і зборів, насамперед, пов'язані з наданням податкових пільг, і, як правило, такі пільги неповною мірою обґрунтовані. Велика кількість пільг є причиною ненадходження до місцевого бюджету в повній мірі грошових ресурсів, що, у свою чергу, відображається на рівні соціального-економічного розвитку відповідної території. Проте, це не значить, що органам влади потрібно скасовувати всі пільги. У цій ситуації необхідно здійснювати повне регулювання процедури надання пільг та визначати конкретний перелік платників податків, які мають право на отримання таких пільг.

На жаль, в Україні приділяється недостатня увага регіональним особливостям і фіскальні потенціал окремих територіальних одиниць розкривається не повністю. Зауважимо, що у кожному регіоні існують окремі об'єкти оподаткування, які можуть значно поповнити доходи місцевих бюджетів. В Україні сільські та селищні ради становлять 91% місцевих рад, проте майже ніхто з них не має серйозних об'єктів оподаткування. Зважаючи на це, деякі вчені дотримуються думки, що місцеві податки і збори не виконують свої функції належним чином [48, с. 53].

Це засвідчує нагальність переформатування системи місцевого оподаткування, а головний акцент має бути сфокусований на зміцненні фінансової

бази місцевого самоврядування як запоруки ефективної роботи територіальних громад.

Що стосується майнових податків, то основними мінусами у їх функціонуванні є те, що при розрахунку податку на нерухоме майно не враховується рівень урбанізації території. Під час оподаткування площі нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, не враховує рівень його зносу. Також у податковій системі не витриманий принцип соціальної рівності та недосконалий механізм оподаткування нежитлової нерухомості суб'єктів господарювання. Саме у системі майнового оподаткування існує велика можливість ухилення від сплати транспортного податку, оскільки фіскальна служба не повною мірою володіє інформацією про об'єкти та платників податку. З огляду на це фіскальний потенціал цього податку може бути неоціненим [46, с. 281].

Незважаючи на соціальний та фіскальний ефект функціонування єдиного податку, система адміністрування цього податку теж має певні недоліки. А саме:

- механізм функціонування єдиного податку побудований так, що існує велика можливість ухилення від оподаткування. До способів ухилення від сплати податків за допомогою спрощеної системи оподаткування можна віднести: використання спрощеної системи юридичними особами для переведення коштів в готівку; продаж товарів із заниженням задекларованого річного доходу; формальне подрібнення бізнесу.

- розрахунки за товари, виконані роботи та надані послуги платники єдиного податку мають здійснювати тільки у грошовій формі.

- платники єдиного податку 1-3 груп не можуть здійснювати бартерні операції. Якщо платник порушить це правило, то він буде переведений на загальну систему оподаткування.

- сума стягнення єдиного податку платників 3 та 4 груп не залежить від результатів їх діяльності. У зв'язку з цим, якщо платник податків 3 групи отримує збитки, йому все одно необхідно сплатити податок. Якщо підприємство платника 4 групи отримало збиток чи малий прибуток, воно має сплатити податок,

відповідно з площею землі, яка йому належить на праві власності чи на умовах оренди.

Варто звернути увагу на те, що необхідно вдосконалити механізм справляння збору за місця для паркування транспортних засобів, яка нині залишається ускладненою та недієвою через відсутність у місцевих рад необхідних засобів контролю.

Слід зазначити, що досліджуючи систему місцевого оподаткування, можна констатувати наявність таких проблем:

- найбільші надходження місцевих податків і зборів зосереджено в промислово розвинених регіонах;
- низький рівень фіскального потенціалу місцевого оподаткування у більшості регіонів;
- великий дисбаланс у надходженнях місцевих податків і зборів: сума податків суттєво перевищує над сумою зборів, така тенденція характерна для всіх регіонів;
- пасивне ставлення органів місцевої влади до реалізації податкового потенціалу локального значення, особливо в частині організації справляння податкових зборів [38, с. 84].

Аналізуючи систему місцевого оподаткування в зарубіжних країнах, можна виокремити ряд проблем, які існують в національній податковій системі. Зокрема, до основних недоліків можна віднести:

- невелика кількість місцевих податків і зборів порівняно з розвиненими країнами, де їх чисельність коливається в межах 50–100;
- відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податків і зборів на своїй території;
- відсутність зацікавленості представників місцевої влади в додатковому залученні коштів шляхом стягнення місцевих податків і зборів;
- відсутність взаємозв'язку між рівнем суспільних послуг, що надаються на певній території, з податковим навантаженням на населення;

- неефективність окремих податкових ставок, що не дає змоги забезпечити стабільних надходжень до місцевих бюджетів;
- незначну фіскальну роль місцевих податків та зборів у зведеному бюджеті України.

Отже, враховуючи усе вищезазначене, можна стверджувати, що місцеве оподаткування в Україні має ряд недоліків, які негативно впливають на його функціонування. Як результат, дані проблеми впливають на дотримання принципів повноти, єдності, наочності, достовірності, гласності бюджетного устрою країни загалом та незначної наповнюваності місцевих бюджетів. Як наслідок, фіскальні можливості адміністративно-територіальних одиниць розкриваються не в повній мірі.

3.2. Напрями реформування місцевого оподаткування

В умовах зростання ролі інтеграційних процесів для ефективного розвитку національної економіки необхідне постійне реформування та удосконалення податкової системи. З огляду на те, що в Україні суттєвою проблемою є нестабільні та незначні надходження грошових ресурсів до місцевих бюджетів, а також невирішеність питання розвитку фінансової самостійності та автономності органів місцевого самоврядування. Постає необхідність визначення перспективних напрямів реформування місцевих податків і зборів, а також посилення їхнього фіскального потенціалу.

Місцеві податки і збори пройшли тривалий шлях реформування. Першим кроком у формуванні місцевого оподаткування стало прийняття Податкового кодексу України. З того часу система місцевого оподаткування зазнала суттєвих змін. Зокрема, було ліквідовано певну кількість місцеві податки і збори, які були неефективними та мали мале фіскальне значення. Також було удосконалено механізм стягнення податків, визначено ставки податків та запроваджено нові податкові пільги.

Незважаючи на те, система місцевого оподаткування зазнає постійних змін, все ж існують недоліки, які перешкоджають їй ефективно функціонувати. Усунення даних проблем є тривалим процесом та вимагає великих зусиль. З огляду на це, пропонуємо розглянути напрями реформування місцевих податків і зборів, для того щоб підвищити рівень їх фіскальної спроможності.

Основні зміни, які мають відбутися для покращення стану місцевого оподаткування, тісно пов'язані з необхідністю реформування системи муніципальної влади. Досвід розвитку зарубіжних країн свідчить про те, що оптимізація місцевої організації влади, зміцнення місцевого самоврядування, формування самодостатніх територіальних громад неможливе без проведення реформи децентралізації влади, яка є фундаментом для забезпечення належного рівня життя населення, надання якісних послуг на регіональному рівні [23, с. 129].

Перш за все, основним методом покращення стану місцевих податків і зборів є удосконалення системи адміністрування майнових податків.

Податок на майно є місцевим податком, який, на жаль, не відіграє суттєвої ролі у формуванні доходів місцевих бюджетів України. Відмітимо, що в середньому у 2019 майнові податки складають лише 5,9 % від загального обсягу доходів місцевих бюджетів. У той час, як майнові податки багатьох зарубіжних країн відіграють найсуттєвішу роль у формуванні доходної частини місцевих бюджетів, питома вага яких коливається від 30 % до 100 %.

В першу чергу слід розглянути податок на майно, відмінне від земельної ділянки. Даний податок було запроваджено у 2015 році, проте до цього часу є наявними проблеми з його адмініструванням. Перш за все, це пов'язано з податковою культурою населення та відсутністю достовірного та повного державного реєстру об'єктів майна, відсутність автоматизації процесів комунікації з платниками податків для забезпечення добровільної та повної сплати податків на зрозумілих та прозорих умовах [18, с. 115].

Для удосконалення механізму адміністрування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, варто здійснити наступне:

- створити єдиний Державний реєстр щодо об'єктів нерухомості з метою отримання повної інформації відносно об'єктів нерухомого майна; Тобто максимально повне охоплення об'єктів оподаткування, з метою запобігання уникнення від сплати податків;
- розширити перелік документів, які можуть слугувати підставою для оподаткування нерухомості;
- скасувати ряд податкових пільг, серед яких звільнення від оподаткування об'єктів нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, що провадять свою діяльність в малих архітектурних формах та на ринках; будівель промисловості, що сприятиме зростанню фіскальної та соціальної ролі податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Вищезазначені напрямки врахують усі соціальні складі в розрахунку податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та призведуть до збільшення його надходжень до доходної частини місцевих бюджетів.

Єдиний податок займає найбільшу частку у надходженнях до місцевих бюджетів. Незважаючи на це, існують недоліки, які забороняють розкривати його фіскальний потенціал у повній мірі.

Основними методами усунення даних проблем має стати:

- уніфікація всіх податків і в тому числі єдиного соціального внеску, що сплачують спрощенці, у один дійсно єдиний податок для спрощення процесу розрахунку сум зобов'язань та зменшення витрат часу на звітування про результати діяльності;
- заміна усіх форм звітності, які змушені подавати контролюючим органам платники єдиного податку, однією універсальною формою звіту;
- встановити можливість перевірки діяльності фізичної особи-підприємця, що перебуває на спрощеній системі оподаткування тільки за умови порушення норм законодавства [44, с. 86].

– посилити відповідальність платників єдиного податку за використання праці найманих працівників без оформлення трудового договору із метою забезпечення легалізації трудових відносин найманих працівників.

В даному контексті бачиться доцільним запровадити й законодавчо закріпити штрафні санкції та скасування реєстрації такої особи назавжди платником єдиного податку за порушення законодавства, адже такі випадки є досить частими.

Ще один підвид податку на майно – транспортний податок, застосування якого є неоднозначним, у зв'язку з його фактичним існуванням як податку на розкіш. В Україні. Так, в більшості розвинених країн транспортний податок складає від 8 % до 15 % надходжень місцевого бюджету, а в Україні ця частка складає лише 0,3 %.

Фіскальна роль транспортного податку у доходах бюджету істотно збільшиться, якщо даний податок зазнає певних змін. Зокрема, на законодавчому рівні, необхідно:

- збільшити перелік об'єктів оподаткування транспортним податком, а саме: до переліку залучити яхти, літаки, вертольоти, мотоцикли, самохідні машини, тощо;
- удосконалити базу оподаткування транспортним податком;
- застосовувати диференційовані ставки в прогресивному співвідношенні залежно від категорії бази оподаткування;
- замінити податковий період на один календарний рік [52, с. 43].

Зупинимося власне на транспортному податку на легкові автомобілі. Насамперед, доцільно ввести три рівні транспортного податку на легкові автомобілі:

- 1) перший рівень – являє собою сплату 2–5 % від вартості автомобіля до 1 000 000 млн. грн;
- 2) другий рівень – оплата за реєстрацію транспортного засобу, ставка якого буде залежати від бази оподаткування.

3) третій рівень – податок із власників транспортних засобів, що сплачується впродовж 8 років від моменту випуску автомобіля.

Аналізуючи туристичний збір, можна виокремити шляхи його реформування. Отже, для збільшення ролі туристичного збору у дохідній частині бюджету досить важливим є процес детінізації доходів туристичної галузі. Зважаючи на те, що більша частина туристів зупиняється в приватному секторі, а не в готелях, то досить складно організувати стягнення туристичного збору і спрямування його до відповідного бюджету. Але відповідно до Податкового кодексу справляння збору може здійснюватися юридичними особами або фізичними особами-підприємцями, які уповноважуються місцевою радою справляти збір. Тобто потрібно розробити механізм контролю за отриманням доходів від розміщення туристів [45, с. 114].

Отже, діюча система місцевих податків і зборів потребує удосконалення. Методи реформування місцевого оподаткування повинні базуватись не лише на збільшенні платників податків та розширенні бази оподаткування, а й у напрямку встановлення таких податків, які б забезпечували достатній обсяг надходжень, що надасть змогу підвищити рівень автономії територіальних одиниць. Виконання даних методів є запорукою створення міцної та стабільної системи місцевого оподаткування в Україні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, місцеве самоврядування є інститутом, який надає суспільні послуги, а для надання цих послуг їм необхідна стабільна та ефективна дохідна база. Так, діяльність місцевих органів влади знаходиться в прямій залежності від стану фінансових ресурсів. У цій ситуації важливого значення набувають місцеві податки і збори як складовий елемент дохідної частини місцевих бюджетів.

На сьогодні відповідно до Податкового кодексу України визначено, що до місцевих податків належать: єдиний податок та податок на майно, що включає в себе податок на майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок та плату за землю. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

Загалом, місцеві бюджети наповнюються переважно за рахунок загальнодержавних податків та зборів, офіційних трансфертів та місцевих податків і зборів.

Завдяки проведенню реформ у галузі місцевого оподаткування впродовж 2014–2016 рр. зберігається тенденція збільшення фіскальної ефективності місцевих податків і зборів. Провівши аналіз надходження місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів України, можна зробити висновки, що дані податки і збори займають вагомую частку у наповненні бюджету, проте місцевому оподаткуванню потрібно ще нарощувати рівень фіскальної ефективності.

Зокрема, найбільшу питому вагу серед місцевих податків і зборів займає єдиний податок, частка якої становить 47,9 % усіх місцевих податків і зборів. Також важливим податком в системі місцевого оподаткування плата за землю, яка становлять 44,6% від загальної суми місцевих податків і зборів.

На сучасному етапі розвитку для України характерна мала частка власних доходів місцевих бюджетів, що засвідчує низький рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Адже офіційні трансферти становлять більший відсоток у дохідній частині місцевих бюджетів чим власні надходження. У зв'язку

з цим, місцеві податки в Україні не впливають на належному на формування дохідної бази бюджетів, причиною чого є недоліки їх адміністрування.

Зарубіжний досвід показує, що саме власні доходи є основним джерелом надходжень до бюджетів місцевих урядів. Органи місцевого самоврядування в Україні не володіють достатніми фінансовими ресурсами для виконання закріплених та власних повноважень.

Варто зазначити, що діюча на сьогодні в Україні система місцевих податків і зборів перебуває на стадії реформування. Особливо важливим це є для територіальних громад, від імені яких діють органи місцевого самоврядування, тому що саме такі платежі є важливою частиною доходів місцевих бюджетів. Тому зарубіжний досвід формування місцевих податків і зборів має важливе значення в сучасних умовах, так як в Україні назріла необхідність децентралізації місцевих бюджетів для ефективнішого задоволення потреб населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.Л. Податкова система : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2016. 416 с.
2. Бак Н. А. Місцеве оподаткування в Україні: стан і перспективи посилення дієвості. Економіка: реалії часу. 2018. № 1 (29). С. 12–25
3. Баранник Л. Б. Податкова реформа як запорука бюджетної безпеки та фінансової стабільності. Науковий погляд: економіка та управління. 2016. № 1 (55). С. 51–61.
4. Баранник Л.Б. Місцеве оподаткування в Україні: еволюція та перспективи розвитку : монографія / за ред. Л.Б. Баранник. Дніпропетровськ. 2015. 62 с.
5. Бобошко Л. І. Транспортний податок в Україні: стан та перспективи. Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України. 2017. № 1. С. 25–36
6. Бойко А.О., Миронова А.М. Роль місцевих податків і зборів у формуванні місцевого бюджету. Молодий вчений. 2017. № 4 (31).
7. Бондаренко Д. Місцеві податки та збори у контексті податкового кодексу України. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. С. 9-15.
8. Бондарук Т. Г. Місцеві фінанси : навчальний посібник. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. Агенство. 2015. 529 с.
9. Бортнік Н.В. Зарубіжна практика місцевого оподаткування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. № 8 (1). С. 15–17.
10. Валігура В. Фінансові ефекти фіскальної децентралізації в Україні. Світ фінансів. 2018. №. 2. С. 123–135.
11. Варналій З.С. Реформування податкової системи в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2016. №24. С. 69–76.

12. Веклин Р. Особливості інтеграції податкової системи України до вимог Європейського Союзу. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. 2016. С. 43–49.
13. Гостева О.Ю. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, як можливість поповнення місцевих бюджетів. Економіка та право. 2016. № 2. С. 79–84.
14. Грабчук О.М. Концептуальні засади формування ефективної фінансової політики в Україні : монографія / за ред. проф. С. Ю. Хамініч. Дніпропетровськ, 2015. С. 356.
15. Грапко Н.В., Жаворонок А.В. Місцеве оподаткування в сучасних економічних умовах. Економіка та суспільство. 2018. № 9. С. 975–981.
16. Даудова В.Г. Бюджетоутворюючі податки місцевих бюджетів у контексті бюджетної децентралізації. Теорія та практика державного управління. 2016. № 2. 96-102 с.
17. Дмитрик О.О. Податкове право України : навчальний посібник. Харків: Право. 2015. 256 с.
18. Дубровський В. Як удосконалити податок на нерухоме майно в Україні. Європейський інформаційно-дослідницький центр. 2017. № 4. С. 114–119.
19. Єфименко Т. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної податкової системи. Фінанси України. 2016. № 12. С. 3–11.
20. Заброцька О.В. Важливість децентралізації для кожного громадянина України у контексті забезпечення фінансової безпеки регіону. Економіко-правовий часопис. 2015. Вип. 1. С. 44–52.
21. Захарова Н.І. Критерії оцінювання фіскальної ефективності місцевого оподаткування. Вісник Дніпропетровської державно фінансової академії: Економічні науки. 2015. №2. С. 162–171.
22. Іванова О. Вплив фіскальної децентралізації на саморозвиток регіонів. Світ фінансів. 2017. Вип. 2. С. 136–147.

23. Ільницький О. Реформа міжбюджетних відносин на шляху до бюджетної: фіскальної децентралізації в Україні. Публічне право. 2017. №1. С. 126–134.
24. Кириленко О.П. Дохідна база місцевих бюджетів в умовах реформування бюджетної та податкової системи. Вектор. 2017. С. 6–10
25. Кміть В. Правові колізії у податковому законодавстві України та шляхи їх усунення. Науковий вісник національного університету ДПС України (економіка, право). 2017. № 1 (48). С. 209–215.
26. Кміть В.М., Вовчанський Ю.В. Оцінка механізму адміністрування та регулювання місцевих податків та зборів в Україні. Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 656–662
27. Ковалевич Д.А. Основні засади планування та виконання місцевих бюджетів. Економіка. 2018. № 21. С. 168–171
28. Корнієнко С.М. Вплив податку на нерухомість на доходи місцевих бюджетів. Гроші, фінанси і кредит. 2016. № 7. С. 90–97.
29. Корягіна Т.В. Шляхи вдосконалення податкової системи в Україні. Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук. 2017. С. 73–78.
30. Крисоватий А.І. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації : монографія / за ред. А.І. Крисоватий, Т.Л. Томнюк. Тернопіль : Економічна думка. 2015. 212 с.
31. Кульчицький М. І. Місцеві фінанси : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка. 2014. 552 с.
32. Кучабський О.Г. Розвиток системи місцевого оподаткування в Україні. 2017. № 2. С 12-15. URL: <http://www.kbuara.kharkov.Ua/e-book/putp/2012-3/doc/4/01.pdf>
33. Лободіна З.М. Вплив місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток територій в контексті проведення бюджетної реформи. Інноваційна економіка. 2016. № 9(35). С. 124–128.

34. Мартинюк В. Діючий стан та тенденції майнового оподаткування в Україні. Ефективна економіка. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/66.pdf
35. Матвійчук Н. М. Методичні підходи до класифікації податків на нерухоме майно. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 8. С. 15-22.
36. Ніколаєва О.М. Місцеві податки і збори в світлі прийняття Податкового кодексу. Фінанси, банки, інвестиції. 2016. №3. С. 41–45.
37. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/>
38. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://www.sfs.gov.ua>.
39. Пелехатий А.О. Оцінка особливостей формування видаткової політики місцевих бюджетів у соціальній сфері. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. №11. С. 78-87.
40. Податковий кодекс України (редакція від 01.01.2018 року). URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/nalogovyi-kodeks>. (дата звернення 18.03.2020).
41. Про асоціації органів місцевого самоврядування. Закон України від 16.04.2013 № 1275-VI / Верховна рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення 25.03.2020)
42. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII / Верховна рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення 25.03.2020)
43. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 № 280/97 / Верховна рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення 25.03.2020).
44. Проць Н.В. Сутність та фіскальна роль місцевих податків і зборів в умовах реформування бюджетного та податкового законодавства. Гроші, фінанси і кредит. 2016. №. 11. С. 72–81.

45. Раделицький Ю.О., Квасній О. Р. Місцеві бюджети в умовах децентралізації: теоретичні аспекти. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. №. 5. С. 112-118. 27.
46. Сибірянська Ю.В. Нова модель податкової системи України: перерозподіл податкового навантаження. Бізнес-Інформ. 2017. № 7. С. 276- 283
47. Скакун Ю.В. Законодавчі шляхи удосконалення місцевої податкової системи України. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. 2016. №. 22 (61). 208 с.
48. Сошка Н.В. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. Вісник економічної науки України. 2016. №11. С 51-56.
49. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2016. 488 с.
50. Ткачик Л. П., Бешко О. Я. Спрощена система оподаткування як інструмент агресивного податкового планування. Молодий вчений. 2018. № 2(2). С. 758-763.
51. Толочко В.М., Музика Т.Ф. Огляд механізму стягування податків в Україні та деяких країнах світу. Современная формация. 2016. С. 71–74.
52. Торгонська А.В. Реформування органів місцевого самоврядування в Україні. Право і суспільство. 2017. С. 42-47.
53. Eurostat. Статистичний портал: вебсайт. URL: <https://ec.europa>.
54. Bundesministerium der Finanzen. Офіційний сайт Міністерства фінансів Німеччини. вебсайт. URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de/Web/DE/Home/home.html>.
55. Ministre de l'Économie et des Finances. Офіційний сайт Міністерства фінансів Франції. вебсайт. URL: <https://www.economie.gouv.f>

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні ознаки моделей місцевого самоврядування

Модель місцевого самоврядування	Країни, що використовують	Характеристика моделі
Англосаксонська	Великобританія	Характеризується високим рівнем самодостатності місцевого самоврядування. Відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю над органами місцевого самоврядування. Відсутність місцевих адміністрацій (органів державної влади на місцях)
Континентальна	Франція, Італія, Іспанія, Бельгія, Нідерланди, Болгарія	Поєднання прямого державного управління і місцевого самоврядування. Обмежена автономія місцевого самоврядування, наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування
Змішана	Німеччина, Австрія	У деяких ланках місцевого самоврядування виборний орган може бути і ланкою муніципального управління, і представником державної адміністрації

Додаток Б

Порівняння ефективності податкових систем України та країн ЄС у 2019 році

Показник	Україна	Країни ЄС (середнє значення)
Платежі (кількість за 1 рік)	5	11,8
Час на сплату податків (годин за 1 рік)	355,5	164
Загальна податкова ставка (у відсотках від прибутку)	51,9	41,3
Індекс процедур після подання звітності та сплати податків (0-100)	79,3	71,2

Додаток В

Співвідношення доходів місцевих бюджетів та ВВП України

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів з державного бюджету)	80,2	101,6	146,6	192,7	234,1	275,2
ВВП	1586,9	1988,5	2385,4	2983,9	3560,6	3974,6
Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП	5,06	5,11	6,15	6,46	6,57	6,92

Додаток Г

Динаміка трансфертів місцевих бюджетів у 2014-2018 рр.

Показники	2014	2015	2016	2017	2018
Доходи місцевих (з трансфертами) бюджетів, млрд грн	231,7	294,5	366,1	502,1	562,4
Офіційні трансферти питома вага, %	130,6 56,4	174,0 59,1	195,4 53,4	272,6 54,2	298,9 53,1

Додаток Д

Наповненість областей України місцевими податками і зборами у 2019 рр.,
млн. грн.

Область	Податок на майно	Єдиний податок	Туристичний збір	Збір за місця для паркування
Вінницька	950,3	1160,0	0,5	0,05
Волинська	426,0	471,5	0,6	0,5
Дніпропетровська	4075,9	2330,4	2,5	10,7
Донецька	994,68	835,3	1,2	2,3
Житомирська	575,4	722,9	0,5	0,3
Закарпатська	319,2	562,4	3,8	0,2
Запорізька	1607,7	1214,3	3,7	0,5
Івано-Франківська	607,7	594,0	3,7	1,6
Київська	1535,3	1740,2	2,3	0,5
Кіровоградська	773,8	670,2	0,3	0,01
Луганська	272,3	347,5	0,1	1,7
Львівська	1310,9	1833,7	13,4	10,1
Миколаївська	786,6	722,5	1,8	0,1
Одеська	2592,6	1895,6	11,6	27,2
Полтавська	1374,7	1090,3	1,3	0,7
Рівненська	437,5	550,0	0,4	0,5
Сумська	764,7	669,9	0,3	-
Тернопільська	398,7	560,5	0,4	1,7
Харківська	2195,5	2503,5	3,0	10,5
Херсонська	592,8	718,8	3,7	1,9
Хмельницька	711,8	828,7	0,7	0,2
Черкаська	913,8	955,8	0,7	0,3
Чернівецька	355,5	395,1	0,5	1,3
Чернігівська	734,0	664,6	0,6	0,7

Додаток Е

Динаміка єдиного податку до місцевих бюджетів України за 2014-2019 рр.,
млн. грн.

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Доходи місцевих бюджетів	231702,0	294460,2	366143,1	502098,3	562421,8	560531,3
Податкові надходження	87333,7	98218,4	146902,2	201005,1	232532,8	270545,8
Місцеві податки і збори	8055,2	27041,2	42261,6	52587,1	61025,7	73575,8
Єдиний податок	7413,3	10975,1	17167,1	23388,3	29564,2	35270,2
Частка єдиного податку в доходах місцевих бюджетів, %	3,2	3,7	4,7	4,7	5,3	6,3
Частка єдиного податку в податкових надходженнях місцевих бюджетів, %	8,5	11,2	11,7	11,6	12,7	13,0
Частка єдиного податку в місцевих податках і зборах, %	92,0	40,6	40,6	44,5	48,4	47,9

Додаток Є

Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку

Групи платників			
1 група	2 група	3 група	4 група
Податковий (звітний) період			
Календарний рік (тобто протягом 60 к. дн., що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року)	Календарний квартал (протягом 40 к. дн., що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу).	Календарний рік (самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і подають декларацію не пізніше 20 лютого поточного року за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки)	
Термін сплати податку			
Авансовим внеском не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.	Протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.	Щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у розмірах: у I і II кварталі – 10 %; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі - 30 %	

Додаток Ж

Порядок нарахування та строки сплати за місяця для паркування транспортних засобів

Елемент податку	Характеристика
Платники	юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), а також фізичні особи – підприємці, які згідно з рішенням відповідної ради організують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.
База оподаткування	площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.
Об'єкт оподаткування	земельна ділянка, яка згідно з рішенням місцевої ради спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.
Ставки	встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 м ² площі спеціально відведеної земельної ділянки у розмірі 0,075 % МЗП, установленій законом на 1 січня податкового (звітного) року
Податковий період	календарний квартал